

ADAM KIRPSZA

***Raport:
Jak zwiększyć poziom
czytelnictwa książek
w Polsce?***

Korekta: Dominka Wadowska

Projekt okładki: Dominika Bobulska

Skład i łamanie: Rafał Gawlikowski

*Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego*

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
CZYTELNICTWA

Kraków 2016

Raport: Jak zwiększyć poziom czytelności w Polsce

Spis treści

6

Wstęp

7

Co może wpływać na czytelnictwo
w Polsce? – hipotezy

17

Jak zbadać wpływ określonych czynników na
poziom czytelnictwa w Polsce? – metodologia

17

Kodowanie zmiennych

20

Konstrukcja bazy danych

21

Właściwy test hipotez

23

Co wpływa na czytelnictwo w Polsce? –
rezultaty testu hipotez

35

Wstępne wnioski

37

Bibliografia

Wstęp

Niniejszy raport przedstawia wyniki badania empirycznego, którego celem było zidentyfikowanie czynników pozytywnie lub negatywnie wpływających na czytanie książek przez Polaków. Spróbowano odpowiedzieć na następujące pytanie: jakie działania o charakterze publicznym można podjąć, aby Polacy wypożyczali z bibliotek więcej książek? Opisane badanie zostało zrealizowane w ramach umowy dotacji Nr 04349/16/FPK/IK dotyczącej zadań z Programu Promocja literatury i czytelnictwa, Priorytet – Promocja Czytelnictwa finansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Struktura raportu składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy zawiera hipotezy, czyli propozycje czynników lub działań, które potencjalnie powinny wpływać

na poziom czytelnictwa w Polsce. W rozdziale drugim opisano metodę weryfikacji powyższych przypuszczeń, czyli regresję liniową wieloraką. Rozdział trzeci zawiera wyniki testu hipotez za pomocą tej metody. W rozdziale czwartym umieszczono propozycje działań, które mogłyby – w świetle uzyskanych rezultatów – zwiększyć skłonność Polaków do wypożyczania i czytania książek.

Co może wpływać na czytelność w Polsce? – hipotezy

W tej części raportu zostaną zaprezentowane hipotezy przewidujące pozytywny lub negatywny wpływ określonych czynników (zmiennych) lub działań publicznych na poziom czytelnictwa w Polsce. Punktem wyjścia dla rzeczonych twierdzeń jest teoria racjonalnego wyboru.¹ Zakłada ona, że ludzie są istotami racjonalnymi, które dążą do maksymalizacji własnych preferencji. Postępują według logiki oczekiwanych konsekwencji (*logic of expected consequences*), zgodnie z którą najpierw kalkulują korzyści oraz koszty określonych decyzji, a następnie podejmują tę, która jest naj-

bardziej efektywna, czyli przynosi najwyższe zyski oraz najniższe straty.² Z punktu widzenia teorii racjonalnego wyboru Polacy powinni częściej czytać książki, jeśli czynność ta będzie przynosiła dla nich duże korzyści (zdobycie wiedzy, przyjemność itp.) przy jednocześnie niskich kosztach (np. transakcyjnych, dotarcia do książki, czekania na nią w bibliotece). Odpowiednia manipulacja zyskami i kosztami może zachęcić daną osobę do przeczytania książki.

---

¹ Zob. np. G. Becker, *The Economic Approach to Human Behavior*, Chicago-London 1976; J. Buchanan, G. Tullock, *The Calculus of Consent*, Ann Arbor 1962; A. Tversky, D. Kahneman, *Rational Choice and the Framing of Decisions*, „Journal of Business” 1986, vol. 59, no. 4, s. 251-278.

---

² Zob. J. March, *A Primer on Decision Making: How Decisions Happen*, New York 1994, s. 1-5

**8 hipotez o stanie
czytelnictwa w Polsce**

— Hipoteza pierwsza —

Gęsta sieć bibliotek generuje większy poziom czytelnictwa (wypożyczeń)

Można zakładać, że jednym z takich działań manipulacyjnych jest budowa bibliotek. Ich duża i gęsta sieć na danym obszarze powinna redukować koszty transakcyjne oraz dotarcia do książek. Wypożyczenie egzemplarza jest bowiem znacznie tańsze niż kupienie go w sklepie, a bliskość biblioteki skraca czas na jego otrzymanie. Otwarcie nowych oddziałów szczególnie powinno wpływać na wzrost czytelnictwa w rejonach, które do tej pory nie dysponowały takim obiektem. Ponadto na obszarach peryferyjnych biblioteki często odgrywają rolę aktywizującą mieszkańców, w tym pobudzającą do czytelnictwa. Organizuje się w nich liczne spotkania z autorami czy wydarzenia literackie, które mogą przekonać mieszkańców do sięgnięcia po literaturę.

— Hipoteza druga —

Im większy księgozbiór posiada biblioteka, tym wyższy poziom czytelnictwa (wypożyczeń)

Kolejnym czynnikiem, który teoretycznie powinien zwiększać czytelnictwo, jest wielkość księgozbioru bibliotecznego. Po pierwsze, duży księgozbiór obniża koszty dotarcia do poszukiwanej książki – jej wypożyczenie z biblioteki jest czynnością znacznie tańszą (darmową) niż w przypadku zakupu w sklepie. Po drugie, obniża koszty transakcyjne. Jeśli w danej bibliotece jest wiele egzemplarzy wymarzonej książki, to czas na jej uzyskanie jest krótszy – nie trzeba wówczas czekać w długich kolejkach, które mogą zniechęcać do wypożyczenia.

— Hipoteza trzecia —

Osoby z wykształceniem wyższym częściej czytają (wypożyczają) książki

Wpływ na czytelnictwo może mieć również edukacja. Po książki częściej powinny sięgać osoby z wyższym wykształceniem. Czytanie jest dla nich przede wszystkim sposobem poszerzania posiadanej, często specjalistycznej wiedzy. Jeśli chcą osiągnąć sukces zawodowy czy awans, muszą ciągle się dokształcać, a co za tym idzie – czytać, dzięki czemu generują większe zyski. Osoby z wyższym wykształceniem mogą także posiadać – z racji przebycia intensywnego okresu nauki na studiach – nawyk czytania, zwłaszcza w czasie wolnym. Poza tym sięganie po książki jest postrzegane przez społeczeństwo jako czynność właściwa dla osób wykształconych. Czytanie może im zatem przynosić zyski społeczne.

— Hipoteza czwarta —

Osoby posiadające dostęp do Internetu czytają (wypożyczają) mniej książek

W debacie publicznej dominuje pogląd, że coraz szerszy dostęp do Internetu prowadzi do rzadszego czytania książek. Z perspektywy teorii racjonalnego wyboru jest to normalne zachowanie. Internet istotnie redukuje koszty transakcyjne i dotarcia do źródeł – można je łatwo wyszukać, „wypożyczyć” czy „ściągnąć” w kilka minut bez potrzeby wyjścia z domu i przechodzenia procedury bibliotecznej lub zakupowej. Zyski są zatem szybkie i większe, przy znacznie niższych kosztach. Według sondażu Biblioteki Narodowej z 2015 r., 34% (najwięcej) ankietowanych jako główny powód braku korzystania z bibliotek podało właśnie fakt, że „większość potrzebnych informacji i książek można już znaleźć w Internecie”.³

³ Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku, raport Biblioteki Narodowej, www.bn.org.pl/download/document/1459845698.pdf (data dostępu: 10.11.2016), s. 55

— Hipoteza piąta —

Im wyższy stan zamożności obywateli, tym wyższy poziom czytelnictwa (wypożyczeń)

Można również przypuszczać, że osoby o wysokim statusie majątkowym powinny częściej sięgać po książki. Po pierwsze, osoby bogatsze aplikują do wyższych sfer społecznych, w których czytanie książek jest modne, a wiedza o nich stanowi znak statusu. W tym sensie czynność ta generuje dla nich zyski społeczne, a nawet materialne (w wyniku nabytych znajomości). Po drugie, zgodnie z teorią Abrahama Masłowa, jeśli podstawowe potrzeby (fizjologiczne, bezpieczeństwa, miłości i przynależności) są zaspokojone, co przeważnie ma miejsce w przypadku osób zamożnych, ludzie koncentrują się na realizacji preferencji bardziej postmaterialistycznych (szacunku i uznania, samorealizacji), położonych na wyższym stopniu tzw. piramidy potrzeb.⁴ Potrzeby te wyrażą się m.in. w dążeniu do rozwoju swoich możliwości estetycznych i poznawczych (potrzeby wiedzy, rozumienia, nowości), co powinno odbywać się właśnie poprzez czytanie książek. W związku z tym majątność powinna skutkować zwiększonym czytelnictwem.

⁴ A. Maslow, *Motywacja i osobowość*, Warszawa 2013

— Hipoteza szósta —

Im wyższe bezrobocie, tym niższy poziom czytelnictwa (wypożyczeń)

Wpływ na czytanie książek może mieć również bezrobocie. Osoby pozbawione pracy skupiają swoje zasoby najczęściej na poszukiwaniu zatrudnienia, realizacji podstawowych potrzeb czy osiągnięciu krótkookresowych celów. Czytanie książek schodzi wówczas na drugi plan jako czynność kosztowna, nieprzynosząca szybkich zwrotów i zapewniająca zyski przede wszystkim postmaterialne.

— Hipoteza siódma —

Kobiety czytają (wypożyczają) więcej książek niż mężczyźni

Na czytelnictwo powinna mieć również wpływ płeć. W szczególności można zakładać, że kobiety czytają więcej książek niż mężczyźni. Kobiety wciąż napotykają większe trudności w osiągnięciu awansu czy realizacji aspiracji zawodowych niż mężczyźni (tzw. szklany sufit). Dlatego czytają więcej i częściej się dokształcają, aby pokazać, że są lepsze i bardziej kompetentne. Istnieją również różnice międzypłciowe w sposobie spędzaniu wolnego czasu. Według statystyk kobiety przeznaczają więcej tego czasu na czytanie książek (25 minut w porównaniu do 17 wśród mężczyzn).⁵

---

⁵ Badanie budżetu czasu ludności w 2013 r., Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosc/badanie-budzetu-czasu-ludnosc-w-2013-r-18,1.html> (data dostępu: 11.11.2016 r.), s. 10.

— Hipoteza ósma —

Mieszkańcy miast czytają (wypożyczają) więcej książek

Można również zakładać, że poziom czytelnictwa powinien być wyższy w miastach niż na terenach pozamiejskich. W miastach jest gęstsza sieć bibliotek, większy i zróżnicowany księgozbiór oraz sklepy specjalistyczne z literaturą. W efekcie koszty transakcyjne i dotarcia do książki są znacznie niższe.

Jak zbadać wpływ określonych czynników na poziom czytelnictwa w Polsce? – metodologia

Zaprezentowane w poprzednim rozdziale hipotezy postanowiono zweryfikować za pomocą metody statystycznej – regresji liniowej wielorakiej. W pierwszym etapie dokonano kodowania zmiennych (zależnej i niezależnych). W drugim zebrano dane do analizy, a więc skonstruowano bazę empiryczną (próbę). W trzecim kroku przeprowadzono na tej bazie test statystyczny hipotez z użyciem regresji liniowej wielorakiej. W niniejszym rozdziale szczegółowo opisano każdy z tych etapów.

Kodowanie zmiennych

W pierwszym kroku dokonano kodowania zmiennych, czyli przekształcenia czynników wyrażonych w hipotezach na formę liczbową. Tabela nr 1 przedstawia sposób

kodowania poszczególnych predyktorów. Kluczowym wyzwaniem jest zdefiniowanie głównej zmiennej zależnej (wyjaśnianej), która by najlepiej oddawała poziom czytelnictwa Polaków. Najlepszym rozwiązaniem jest przeprowadzenie sondaży w tej sprawie, dzięki którym można uzyskać liczbę przeczytanych książek zgłaszaną przez każdego ankietowanego.⁶ Ta metodologia nie wchodzi jednak tutaj w grę, gdyż niniejsze badanie ma charakter systemowy – przedmiotem obserwacji nie są osoby, lecz powiaty (ogólny poziom czytelnictwa w tych jednostkach terytorialnych), oraz użytkownicy – głównym celem nie jest poznanie przyczyn braku sięgania po książki, ale określenie czynników

⁶ Taką metodologię stosuje m.in. Biblioteka Narodowa w ramach corocznych badań czytelnictwa Polaków. Zob. *Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku...*, op. cit.

i działań publicznych, które powinny zwiększyć poziom czytelnictwa na szczeblu powiatów. W związku z tym zaproponowano inną definicję zmiennej zależnej – wypożyczenia per capita. Odpowiada ona średniej liczbie książek wypożyczonych z bibliotek przez jednego mieszkańca danego powiatu w danym roku.⁷ Przyjęto założenie, że osoby wypożyczają książki, aby je przeczytać, a zatem poziom wypożyczeń oddaje – oczywiście tylko w pewnym stopniu – stopień czytelnictwa.

Przechodząc do zmiennych niezależnych, w celu weryfikacji H1 zaprojektowano predyktor ilościowy o nazwie „Biblioteki”. Odpowiada on liczbie wszystkich bibliotek i filii przypadających na 1000 mieszkańców danego powiatu w danym roku. H2 jest testowana za pomocą zmiennej ilościowej „Księgozbiór”, która jest równa liczbie książek przypadających na 1000 mieszkańców dane-

---

⁷Taką metodologię stosują m.in. Douglas Grindlay i Anne Morris przy badaniu czytelnictwa w Wielkiej Brytanii. Zob. D. Grindlay, A. Morris, *The decline in adult book lending in UK public libraries and its possible causes: II. Statistical analysis*, „Journal of Documentation” 2004, vol. 60, no. 6, s. 632-657.

go powiatu w danym roku. Dla H3 zaprojektowano zmienną ilościową o nazwie „Edukacja”. Jest ona równa procentowemu udziałowi mieszkańców danego powiatu posiadających wyższe wykształcenie. Ze względu na brak danych w BDL, informacje o tej zmiennej pobrano z wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. (NSP 2011)⁸. H4 jest weryfikowana za pomocą zmiennej ilościowej „Internet”, która jest równa procentowi mieszkańców posiadających minimum jeden komputer osobisty oraz dostęp do Internetu w danym roku. Co ważne, predyktor ten jest raportowany na poziomie województw (wszystkie powiaty w danym województwie mają identyczne wartości dostępu do Internetu) ze względu na brak takich danych dla powiatów w BDL. Dla H5 zaprojektowano zmienną ilościową o nazwie „Zarobki”. Jest ona równa logarytmowi naturalnemu ze średniej wartości wynagrodzenia brutto w danym powiecie i roku. Transformację logarytmiczną zastosowano, aby spełnić założenie o liniowej za-

---

⁸Narodowy Spis Powszechny 2011, portal informacyjny Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/> (dostęp: 10.11.2016).

Tabela nr 1. Sposób kodowania zmiennych

Nr hipotezy	Nazwa zmiennej	Kodowanie	Przewidywany efekt
	Wypożyczenia per capita (zmienna zależna)	Średnia liczba książek wypożyczonych z bibliotek przez jednego mieszkańca danego powiatu (wypożyczenia per capita)	
H1	Biblioteki	Liczba bibliotek i ich filii przypadających na 1000 mieszkańców danego powiatu	+
H2	Księgozbiór	Liczba książek przypadających na 1000 mieszkańców danego powiatu	+
H3	Edukacja	Odsetek mieszkańców posiadających wykształcenie wyższe (%)	+
H4	Internet	Procent mieszkańców posiadających dostęp do Internetu (dane tylko dla województw)	-
H5	Zarobki	Logarytm naturalny ze średniego wynagrodzenia brutto w danym powiecie	+
H6	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych przypadających na 1000 mieszkańców danego powiatu	-
H7	Feminizacja	Współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn w danym powiecie	+
H8	Miasta na prawach powiatu	1 – miasto na prawach powiatu; 0 – powiat zwykły	+

Objaśnienia: „+” oznacza pozytywny wpływ danego czynnika na liczbę wypożyczeń per capita, podczas gdy „-” oznacza negatywne oddziaływanie.

leżności między Y a tą zmienną (zob. podrozdział 2.3.).⁹ H6 jest testowana przez zmienną ilościową o nazwie „Bezrobocie”. Odpowiada ona liczbie osób bezrobotnych przypadających na 1000 mieszkańców danego powiatu w danym roku. W odpowiedzi na H7 zaprojektowano zmienną ilościową „Feminizacja”, która określa liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn w danym powiecie i roku (tzw. współczynnik feminizacji). Wreszcie H8 jest weryfikowana za pomocą zmiennej binarnej „Miasta na prawach powiatu”. Wynosi ona 1, jeśli przedmiotem obserwacji było miasto na prawach powiatu (potocznie nazywane powiatem grodzkim), albo 0, gdy analizowany był powiat zwykły (potocznie nazywany powiatem ziemskim).

Konstrukcja bazy danych

W drugim kroku skonstruowano bazę danych, na której następnie przeprowadzono statystycz-

---

⁹Pierwotne wartości średniego wynagrodzenia brutto nie były liniowo powiązane ze zmienną zależną – wypożyczeniami per capita. Efekt ten osiągnięto po zastosowaniu logarytmu naturalnego.

ny test hipotez (zob. podrozdział 2.3.). Zgromadzono w niej dane o czytelnictwie dla wszystkich 380 powiatów (314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu) w Polsce w okresie trzech lat: 2013-2015. Dla każdego powiatu i roku (pojedyncza obserwacja) zebrano informacje o zmiennych opisanych w podrozdziale 2.1, przy czym dane na ich temat zaczerpnięto z Banku Danych Lokalnych (BDL)¹⁰ lub wyjątkowo z NSP 2011. Następnie wszystkie obserwacje i zmienne wprowadzono do programu statystycznego STATA¹¹, w którym baza uzyskała układ tabelaryczny: w wierszach znalazły się kolejne powiaty w 2013, 2014 oraz 2015 roku, a w kolumnach wartości

---

¹⁰BDL jest największą w Polsce i udostępnianą w Internecie bazą zawierającą informacje statystyczne dotyczące m.in. sytuacji społeczno-gospodarczej, demografii, stanu środowiska, finansów, itp. w Polsce. Dane są raportowane na poziomie miejscowości, gmin, powiatów, podregionów, województw, regionów i całego kraju. BDL jest zarządzany przez Główny Urząd Statystyczny. Strona internetowa BDL: <https://bdl.stat.gov.pl/BDLS/start>.

¹¹Zob. A. Acock, *A Gentle Introduction to Stata*, 4th ed., College Station 2014; P. Pollock, *A Stata Companion to Political Analysis*, 3rd ed., Washington 2015.

zmiennych odnoszące się do tych jednostek samorządowych w danym okresie. W tak skonstruowanej bazie znalazło się 1140 obserwacji (380 powiatów * 3 lata), ale usunięto z niej trzy obserwacje (w 2013, 2014 i 2015 r.) dotyczące Warszawy. Powodem był fakt, że stolica Polski wyraźnie przewyższała pozostałe jednostki w wielu obszarach związanych z czytelnictwem (np. w liczbie bibliotek czy wielkości księgozbioru), przez co zaburzała globalne wyniki.¹² W rezultacie kompletna baza liczy 1137 obserwacji. Opisana baza stanowi załącznik do niniejszego raportu.

Właściwy test hipotez

W trzecim kroku na powyższej bazie danych przeprowadzono statystyczny test hipotez. W tym celu użyto regresji liniowej wielorakiej (RLW). Jest to metoda ilościowa, która pozwala zmierzyć zależności między ilościową zmienną zależną a zmiennymi niezależnymi, określić

¹²Na przykład, według BDL w Warszawie działało w 2015 r. 201 bibliotek, podczas gdy w znajdującej się w tej kategorii na drugim miejscu Łodzi zaledwie 83.

istotność statystyczną tych relacji, a także dokonać predykcji. RLW można zobrazować następującym wzorem:

$$Y_{it} = \alpha + \beta_j X_{jit} + \varepsilon_{it}$$

gdzie:

Y_{it} – zmienna zależna: średnia liczba wypożyczonych książek na osobę w powiecie i w roku t

α – wyraz wolny, stała

β – współczynnik kierunkowy regresji liniowej

X_{it} – zmienne niezależne: wartość danego predyktora w powiecie i w roku t

j – kolejne numery współczynników i zmiennych niezależnych

ε – błąd losowy.

Jednakże na potrzeby niniejszego badania do opisanego powyżej równania dodano dwa elementy, tzw. efekty stałe (fixed effects). Po pierwsze, μ_i , czyli współczynniki (zmienne fikcyjne, tzw. dummy variables, odpowiadające każdemu powiatowi) kontrolujące ewentualny wpływ na czytelnictwo specyficznych cech powiatów, które nie zostały uwzględnione w analizie. Po drugie, γ_t – współczynniki (zmienne fikcyjne odpowiadające latom 2013,

2014 i 2015) kontrolujące potencjalny wpływ czasu na poziom czytelnictwa. W efekcie implementowana postać równania RLW wygląda następująco:

$$Y_{it} = \alpha + \beta_j X_{jit} + \mu_i + \gamma_t + \epsilon_{it}$$

RLW można zastosować, jeśli jest spełnionych łącznie sześć warunków. Po pierwsze, zmienna zależna jest wyrażona w skali ilościowej ciągłej, co ma miejsce w opisywanym badaniu. Po drugie, błędy Y (różnica między przewidywaną a obserwowaną wartością zmiennej zależnej Y) mają rozkład normalny, co sprawdza się za pomocą testów statystycznych (np. Shapiro-Wilka czy Kołmogorowa-Smirnowa) i histogramów. Po trzecie, ma miejsce homoskedastyczność, czyli wariancja błędów Y jest stała, co weryfikuje się m.in. za pomocą wykresu zależności między przewidywanymi wartościami zmiennej zależnej Y a błędami Y (zdefiniowanymi powyżej). Po czwarte, obserwacje i błędy Y są niezależne (brak autokorelacji), co sprawdza się m.in. testem Durbin-Watsona. Po piąte, istnieje liniowa zależność między zmiennymi niezależnymi X a zmienną zależną Y , co weryfikuje się za pomocą wykresów zależności X - Y . W przypadku braku

liniowości stosuje się odpowiednie transformacje predyktorów, takie jak: logarytm naturalny, funkcja eksponencjalna (exp), pierwiastek kwadratowy czy podniesienie do kwadratu. Po szóste, nie występuje zjawisko współliniowości, to znaczy zmienne nie są ze sobą nadmiernie skorelowane, co sprawdza się za pomocą analizy współczynników VIF (variance inflation factor).¹³ Po dokonaniu odpowiednich analiz i transformacji stwierdzono, że wszystkie powyższe założenia są spełnione w opisywanym badaniu.

---

¹³Zob. J. Fox, *Applied Regression Analysis and Generalized Linear Models*, London 2008; W. Berry, *Understanding Regression Assumptions*, London 1993; D. Montgomery, E. Peck, G. Vining, *Introduction to Linear Regression Analysis*, New York 2012.

Co wpływa na czytelnictwo w Polsce? – rezultaty testu hipotez

Tabela nr 2 przedstawia wyniki testu hipotez za pomocą regresji liniowej wielorakiej. Zweryfikowano dwa modele. W modelu nr 1 zawarto wszystkie 1137 obserwacje, podczas gdy model nr 2 ograniczono tylko do powiatów zwykłych (942 obserwacje), a więc bez miast na prawach powiatu. Głównym powodem takiego kroku są znaczne dysproporcje w zakresie czytelnictwa pomiędzy tymi jednostkami administracyjnymi – miasta wyraźnie przewyższają powiaty zwykłe w takich kategoriach jak liczba bibliotek, udział osób z wyższym wykształceniem czy wielkość księgozbioru. Istnieje zatem obawa, że mogą one zaburzać globalne wyniki. Dlatego w celu kontroli wpływu miast skonstruowano dwa modele.

Oba modele mają dobre zdolności eksplanacyjne i pre-

dykcyjne, o czym świadczą dwa wskaźniki. Po pierwsze, współczynniki zbieżności R^2 wynoszą 0,316 (model nr 1) i 0,221 (model nr 2), co oznacza, że modele wyjaśniają ok. 32% i 22% wariacji zmiennej zależnej. Nie są to wyniki znakomite, ale akceptowalne. Informują one jednak, że istnieją jeszcze inne, nieuwzględnione w analizie czynniki, które wpływają widocznie na wypożyczanie książek per capita. Po drugie, standardowe błędy oszacowania (*standard errors of estimates*) wynoszą 0,722 (model nr 1) oraz 0,619 (model nr 2). Oznacza to, że przewidywane przez modele (postawione hipotezy) wartości wypożyczeń per capita odbiegają od realnie zaobserwowanych średnio o ok. 0,6-0,7 książki. Wynik ten można uznać za bardzo dobry pod względem predykcji.

Tabela nr 2. Wyniki regresji linowej wielorakiej

Zmienna zależna: książki wypożyczone per capita w danym powiecie i rok					
		Model nr 1 (wszystkie powiaty)		Model nr 2 (bez miast na prawach powiatu)	
r	Zmienna niezależna	b (błąd standardowy)	β	b (błąd standardowy)	β
1	Biblioteki	- 0,619* (0,330)	- 0,076	- 0,482 (0,307)	- 0,062
2	Księgozbiór	0,0004*** (0,00003)	0,422	0,0004*** (0,00003)	0,476
3	Edukacja	0,032*** (0,009)	0,168	0,023** (0,010)	0,091
4	Internet	0,005 (0,006)	0,025	0,012** (0,005)	0,071
5	Zarobki	- 0,103 (0,210)	- 0,015	0,177 (0,216)	0,027
6	Bezrobocie	- 0,011*** (0,002)	- 0,133	- 0,009*** (0,002)	- 0,138
7	Feminizacja	0,025** (0,011)	0,109	0,055*** (0,010)	0,193
8	Miasta na prawach powiatu	0,392*** (0,095)	0,171	-	
	Wyraz wolny (α)	- 0,782 (2,033)		- 6,179*** (2,029)	
	μ i (wpływ cech powiatów)	Uwzględniony		Uwzględniony	
	γ t (wpływ czasu)	Uwzględniony		Uwzględniony	
	R ²	0,316		0,221	
	Standardowy błąd oszacowania	0,718		0,619	
	N	1137		942	

Objaśnienia: * – wyniki istotne statystycznie w przedziale $0,05 < p < 0,1$; ** - $0,01 < p < 0,05$; *** - $p < 0,01$. Wyniki istotne statystycznie zostały pogrubione. W nawiasach umieszczono błędy standardowe. N oznacza liczbę obserwacji.

Przechodząc do weryfikacji poszczególnych hipotez, regresja liniowa nie potwierdziła H_1 . Świadczy o tym współczynnik kierunkowy zmiennej „Biblioteki”, który posiada ujemną wartość w obu modelach.¹⁴ Oznacza to, że w powiatach, w których w latach 2013-2015 była gęstsza sieć bibliotek (liczba bibliotek na 1000 mieszkańców), wypożyczano mniej książek per capita, choć nie jest to zależność o wysokiej istotności statystycznej.¹⁵ Wynik

---

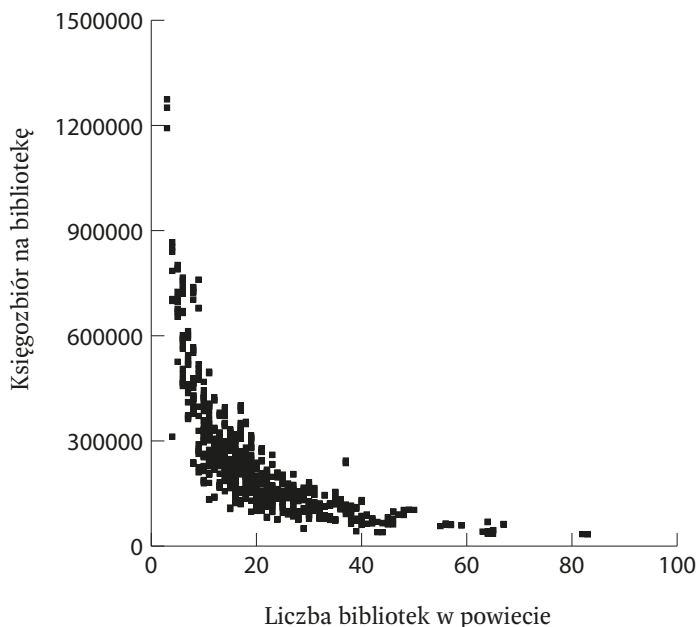
¹⁴Efekt ten przetestowano także za pomocą innej zmiennej – logarytmu naturalnego z liczby ludności przypadającej na jedną bibliotekę. Wynik okazał się podobny. Badana zmienna uzyskała dodatni i nieistotny statystycznie współczynnik regresji. Oznacza to, że im więcej mieszkańców przypadało na jedną bibliotekę w danym powiecie w latach 2013-2015, a więc im niższa była gęstość tych obiektów, tym więcej książek było wypożyczanych na osobę.

¹⁵Co prawda w modelu nr 1 rzeczona zmienna uzyskała istotność statystyczną, ale na niższym poziomie ($0,5 < p < 0,1$). Przyjmuje się, że taki poziom nie gwarantuje bezbłędności i wiarygodności uzyskanej zależności, ponieważ znajduje się powyżej tzw. poziomu istotności testu alfa (α) wynoszącego 0,5; który wyznacza maksymalnie dopuszczalne prawdopodobieństwo popełnienia błędu I rodzaju.

ten jest poważnym zaskoczeniem. Informuje bowiem, że budowa nowych bibliotek jest działaniem kompletnie nieefektywnym – nie tylko nie zwiększa czytelnictwa, ale wręcz je osłabia!

Możliwe są dwa wytłumaczenia powyższej zależności. Po pierwsze, sieć bibliotek w Polsce jest już wystarczająco gęsta, przez co mieszkańcy nie mają problemu z dotarciem do nich. Każdy kolejny taki obiekt nie generuje zatem nowych czytelników i wypożyczeń. Taką tezę zdają się potwierdzać statystyki. W latach 2013-2015 na jedną bibliotekę przypadało 5056 mieszkańców, a średnia ludność powiatu wyniosła 96 928. Oznacza to, że jeden oddział pokrywał zaledwie 5% całej populacji, co wskazuje na dużą gęstość. Wydaje się zatem, że władze publiczne powinny ograniczyć budowę nowych bibliotek, dążyć do ich konsolidacji w celu zapewnienia większego stosunku ludności przypadającej na jedną bibliotekę oraz skupić się na odpowiednim, równomiernym rozmieszczeniu geograficznym oddziałów. Trzeba jednak zastrzec, że powyższa konstatacja jest właściwa tylko dla powiatów, gdyż to one

Wykres nr 1. Zależność między liczbą bibliotek a księgozbiorem na jedną bibliotekę w powiatach w latach 2013-2015

są główną jednostką obserwacji w niniejszym badaniu. Być może na poziomie gmin gęstość i budowa nowych bibliotek ma widoczny i pozytywny wpływ na czytelnictwo. Sprawdzenie tego nie było możliwe ze względu na brak danych w BDL dla gmin na temat zaproponowanych zmiennych. Warto jednak zbadać ten problem empirycznie w przyszłości.

Po drugie, ujemna zależność między gęstą siecią bibliotek a czy-

telnictwem może być powiązana z księgozbiorem. Teoretycznie budowa nowej biblioteki powinna być połączona z zapewnieniem dla niej odpowiednio dużego księgozbioru, który będzie zachęcał do wypożyczeń. W praktyce jest zupełnie odwrotnie. Jak pokazuje wykres nr 1, w latach 2013-2015 istniała silna, odwrotnie proporcjonalna i nieliniowa zależność między liczbą bibliotek a przypadającym na nie księgozbiorem. Im więcej

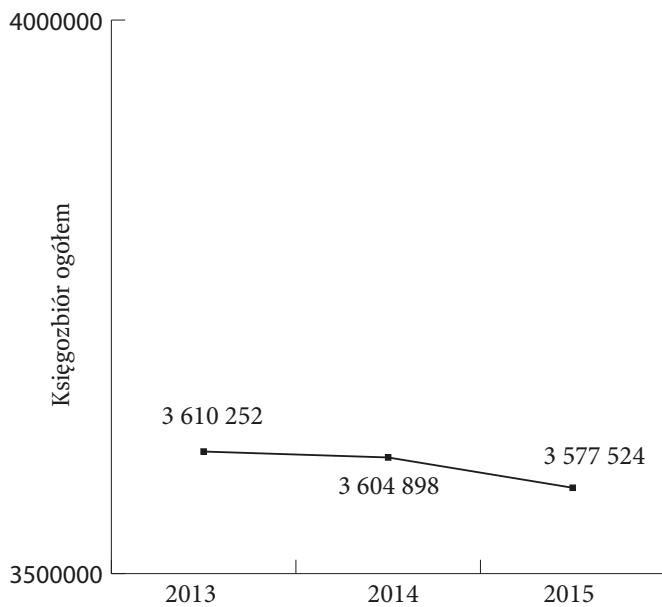
oddziałów było w danym powiecie, tym dramatycznie mniejsza była wielkość woluminów na bibliotekę. Oznacza to, że samorządy powiatowe nie dbają o to, aby biblioteki, zwłaszcza nowe, miały podobny księgozbiór. Pojawia się wręcz wrażenie, że średni księgozbiór maleje, gdyż albo nowo otwartym bibliotekom nie zapewnia się odpowiedniej liczby książek, albo przenosi się do nich stare książki z innych oddziałów. Efektem zaobserwowanej redukcji księgozbioru jest mniejsza skłonność mieszkańców do wypożyczeń. Choć mają oni do dyspozycji więcej bibliotek, to poziom ich księgozbioru jest mniejszy i nierówny, co generuje większe koszty dotarcia do książek.

Analiza empiryczna wykazała, że im więcej książek (przypadających na 1000 mieszkańców) posiadały biblioteki w skali powiatu w latach 2013-2015, tym więcej egzemplarzy było wypożyczanych na osobę. Informuje o tym współczynnik kierunkowy zmiennej „Księgozbiór”, który jest dodatni i istotny statystycznie w obu modelach. Rzeczony predyktor

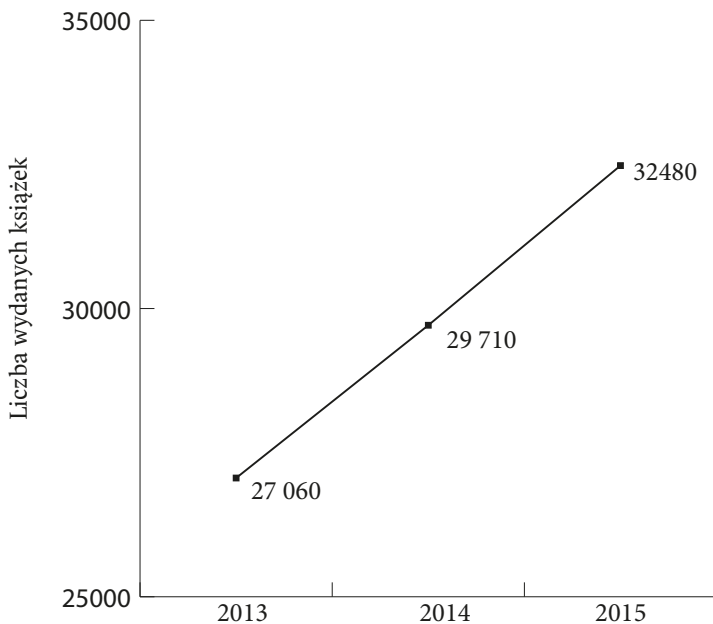
cechuje się najwyższym współczynnikiem standaryzowanym (β – beta), co prowadzi do wniosku, że ze wszystkich badanych czynników ma największy wpływ na wypożyczenie per capita. Potwierdziła się zatem H₂, według której duży księgozbiór redukuje koszty dotarcia do pożądanych książek czy czekania na nie, a tym samym przekłada się na częstsze wypożyczenia. Wynik ten daje kolejną wskazówkę, w jaki sposób prowadzić politykę proczytelniczą – należy przede wszystkim powiększać księgozbiory bibliotek, chociażby poprzez kierowanie większych środków na zakup wolumenów dla tych placówek.

Niestety, jak pokazują wykresy nr 2-4, obecnie władze publiczne stosują odmienną politykę. W latach 2013-2015 miał bowiem miejsce widoczny spadek zarówno globalnego księgozbioru (o 32 728 egzemplarzy), księgozbioru na 1000 mieszkańców (o 33 egzemplarze), jak i księgozbioru przypadającego na jedną bibliotekę (o 735 egzemplarzy). Zjawiska te są szczególnie niepokojące, biorąc pod uwagę wzrost liczby wydanych książek w tym okresie (zob. wykres

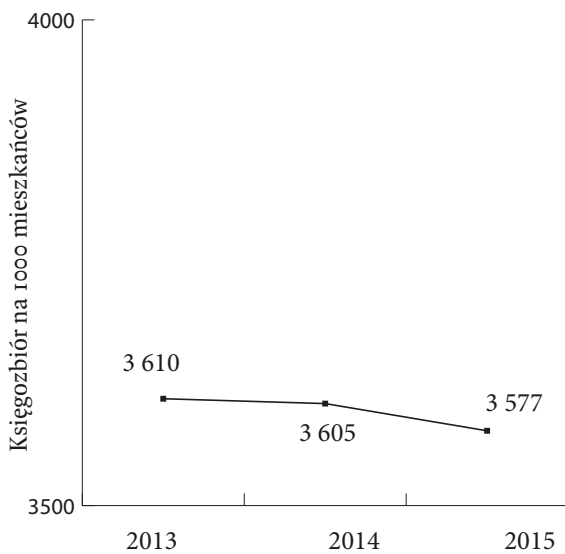
Wykres nr 2. Księgozbiór (sumaryczna liczba książek w bibliotekach) w latach 2013-2015

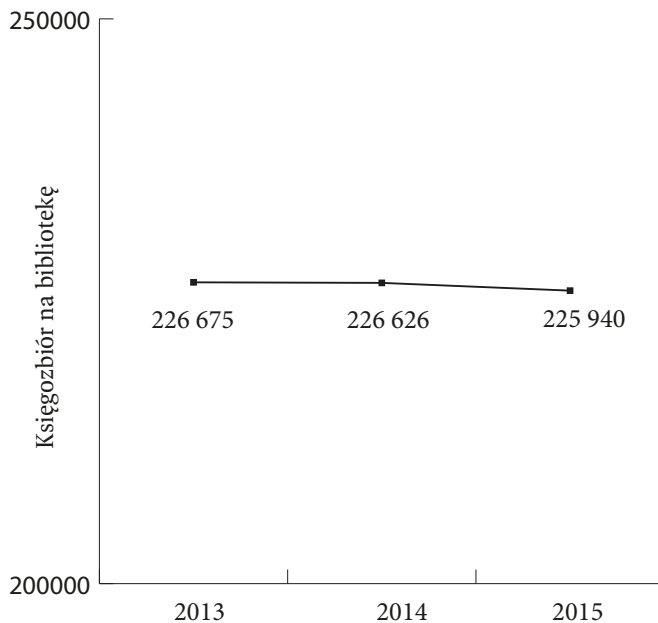
Wykres nr 2a. Liczba wydanych książek w latach 2013-2015

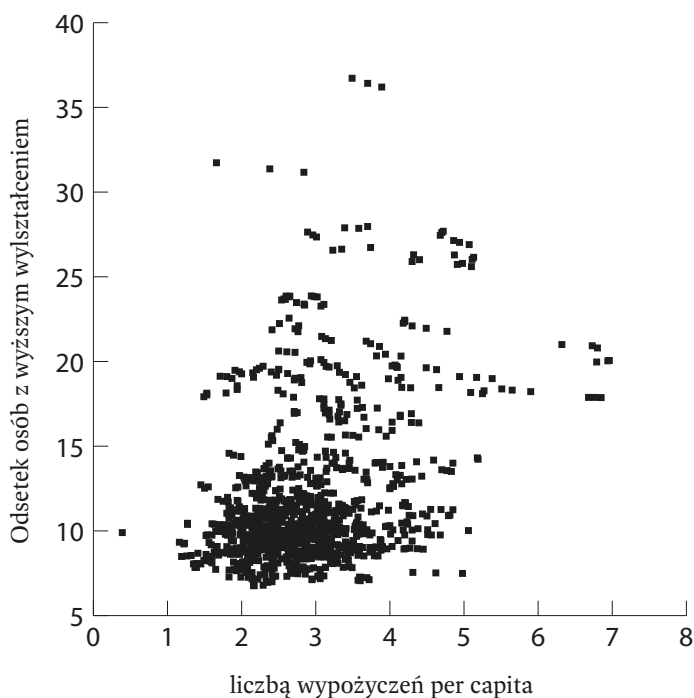
Wykres nr 3. Księgozbiór (liczba książek w bibliotekach) przypadający na 1000 mieszkańców w latach 2013-2015

Wykres nr 4. Księgozbiór przypadający na jedną bibliotekę w latach 2013-2015

Wykres nr 5. Zależność między udziałem osób z wykształceniem wyższym a liczbą wypożyczeń per capita we wszystkich powiatach w latach 2013-2015

nr 2). Oznacza to, że z bibliotek nie tylko znikają stare książki (np. z powodu braku zwrotu, zaginięcia, zniszczenia), ale również nie trafiają do nich nowe dzieła, w tym nawet egzemplarze obowiązkowe. Pilną potrzebą musi być odwrócenie tego trendu, jeśli celem jest zwiększenie czytelnictwa w Polsce.

Zgodnie z H3, edukacja ma silny wpływ na czytanie książek.

Analiza wykazała, że im większy był udział osób z wyższym wykształceniem w danym powiecie w latach 2013-2015, tym więcej książek zostało wypożyczonych na jednego mieszkańca. Świadczy o tym dodatnia wartość współczynnika oraz istotność statystyczna zmiennej „Edukacja”. W modelu nr 1 współczynnik β tego predyktora jest trzeci pod względem wiel-

kości, co wskazuje na znaczenie tego czynnika. Natomiast efekt wykształcenia wyższego badany tylko w powiatach zwykłych jest słabszy, choć wciąż obecny, na co wskazuje niższa istotność statystyczna (w przedziale $0,01 < p < 0,05$) oraz wartość β . Uzyskany rezultat jest zgodny z wynikami badań Biblioteki Narodowej, według których osoby lepiej wykształcone czytają zdecydowanie więcej książek.¹⁶ Jednak jak pokazuje wykres nr 5, zależność między wykształceniem wyższym a wypożyczeniem książek jest z roku na rok wyraźnie słabsza, o czym świadczy zmierzająca ku dołowi linia trendu. Oznacza to, że wraz z upływem lat osoby z wykształceniem wyższym czytają coraz mniej.

Wbrew H_4 , dostęp do Internetu nie generuje spadku czytelnictwa. W modelu nr 1 współczynnik tej zmiennej nie jest istotny statystycznie, ale również nie posiada ujemnej wartości. Co ciekawe, w modelu nr 2 rzeczony predyktor uzyskał dodatnią wartość oraz silną istotność sta-

tystyczną. Oznacza to, że szerszy dostęp do Internetu w powiatach zwykłych miał w latach 2013-2015 widocznie pozytywny wpływ na wypożyczenie książek. Rezultat ten należy jednak traktować z dużą dozą nieufności, gdyż dane na temat tej zmiennej były raportowane z poziomu województw.¹⁷ Mimo to, dodatnie wartości współczynników omawianego czynnika w obu modelach są zgodne z wnioskami badań Biblioteki Narodowej, według których osoby posiadające Internet czytają więcej książek (50% Internautów przeczytało co najmniej jedną książkę w 2015 r. w porównaniu do 37% nie będących użytkownikami) i częściej korzystają z bibliotek niż osoby pozbawione tego medium.¹⁸ Reasumując,

---

¹⁷ W celu sprawdzenia wpływu Internetu na czytelnictwo przeprowadzono na tych samych modelach tzw. odporną regresję liniową (robust linear regression), w której błędy standardowe sklastrowano (zagnieżdżono) na poziomie województw. Współczynnik zmiennej „Internet” nie uzyskał wówczas istotności statystycznej, co potwierdza tezę o ostrożności.

¹⁸ *Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku...*, op. cit., s. 23, 54.

---

¹⁶ *Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku...*, op. cit., s. 15.

wbrew obiegowej opinii, nie należy poszukiwać przyczyn spadku czytelnictwa w Internecie.

Regresja nie potwierdziła H5. Oznacza to, że poziom zamożności nie wpływa widocznie na wypożyczanie książek per capita. Współczynnik zmiennej „Zarobki” nie jest istotny statystycznie, a oczekiwaną, dodatnią wartość posiada tylko w modelu nr 2. Trzeba jednak podkreślić, że wynik ten wcale nie oznacza, że osoby zamożniejsze czytają mniej lub tyle samo książek co ludzie biedniejsi. Z racji większych przychodów mogą bowiem przeznaczać część z nich na zakup książek w księgarniach, zwłaszcza gdy dostęp do pożądanego dzieła w bibliotece jest kosztowny z powodu braku egzemplarza, długiej kolejki lub marnej jakości usług. Obecność takich zachowań potwierdzają badania empiryczne, według których osoby zamożne rzadziej wypożyczają książki, ale znacznie częściej je kupują (np. w Wielkiej Brytanii)¹⁹. Warto zbadać, czy ten sam efekt dotyczy Polaków.

Zgodnie z przewidywaniami za-

---

¹⁹ Zob. np. D. Grindlay, A. Morris, op. cit., s. 652-653

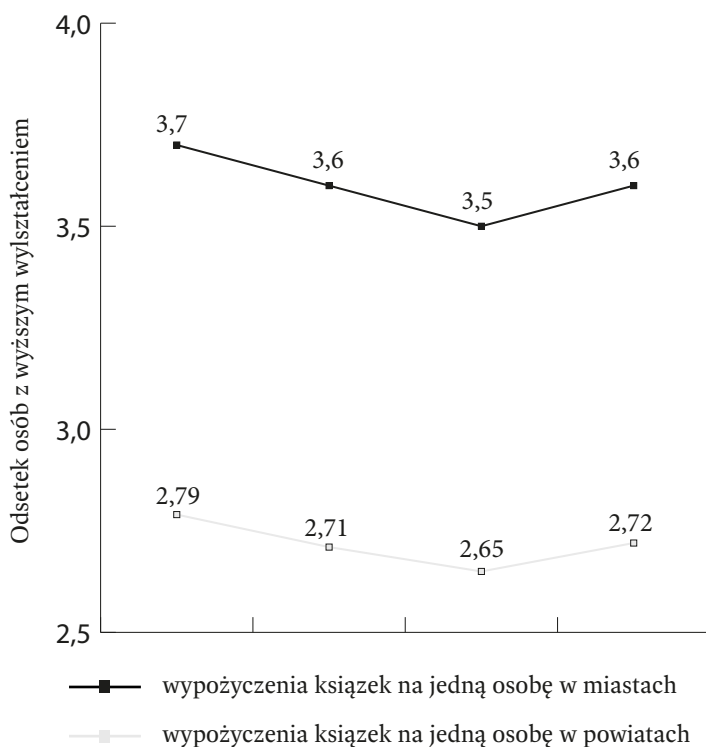
wartymi w H6, bezrobocie ma negatywny wpływ na wypożyczanie książek. Informuje o tym ujemny i istotny statystycznie współczynnik tej zmiennej. Analiza parametrów β prowadzi do wniosku, że bezrobocie jest czwartym (w modelu nr 2 trzecim) co do wielkości predyktorem wpływającym na zmienną zależną. Podobny wynik uzyskano w badaniu Biblioteki Narodowej.²⁰

Regresja liniowa wykazała także, że – zgodnie z H7 i wieloma badaniami – kobiety czytają widocznie więcej książek niż mężczyźni. Współczynnik zmiennej „Feminizacja” jest bowiem dodatni i istotny statystycznie w obu modelach. Oznacza, że w powiatach o wysokim stopniu feminizacji wypożycza się znacznie więcej książek na osobę. Analiza parametru β wskazuje, że jest to drugi (ale tylko w modelu nr 2) pod względem siły czynnik wpływający na wypożyczanie książek per capita. Wynik ten jest zgodny z wnioskami z badań Biblioteki Narodowej, według których kobiety czytają znacznie

---

²⁰ *Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku...*, op. cit., s. 53.

Wykres nr 6. Wypożyczenia książek per capita w miastach na prawach powiatu i w powiatach zwykłych w latach 2013-2015

więcej niż mężczyźni. W sondażu z 2015 r. 46% kobiet odpowiedziało, że przeczytało w ciągu roku co najmniej jedną książkę, podczas gdy w tym samym czasie uczyniło to jedynie 27% mężczyzn²¹. Kobiety także widocznie częściej korzystają z bibliotek: 22% w stosunku do

11% mężczyzn²².

Analiza potwierdziła również przewidywaną przez H8 pozytywną zależność między mieszkaniem w mieście a wyższym poziomem czytelnictwa. Świadczy o tym współczynnik kierunkowy zmiennej „Miasta”, który jest

²¹Ibidem, s. 88

²²Ibidem, s. 50.

dodatni i istotny statystycznie. Analiza parametrów β dowodzi, że mieszkanie w mieście jest drugim w kolejności predyktorem, który najsilniej wpływa na czytelność. Wynik ten jest zgodny z badaniami Biblioteki Narodowej, według których mieszkańcy miast czytają więcej książek (39-51% w zależności od wielkości miasta – w porównaniu do 31% na terenach wiejskich) oraz częściej korzystają z bibliotek (22% w porównaniu do 15% na terenach wiejskich)²³. Jak pokazuje wykres nr 6, w miastach na prawach powiatu wypożyczano w latach 2013-2015 średnio o prawie jedną książkę więcej niż w powiatach zwykłych. Jednocześnie jednak w badanym okresie miał miejsce spadek wypożyczeń per capita w obu tych kategoriach administracyjnych, przy czym w miastach był on nieco większy (0,1 książki w porównaniu do ok. 0,06-0,08 w powiatach zwykłych).

---

²³ Ibidem, s. 15, 50.

Wstępne wnioski

Z przeprowadzonej powyżej analizy empirycznej można wyrowadzić szereg propozycji działań, które powinny zwiększyć poziom wypożyczania i czytelnictwa książek w Polsce. Niniejsze propozycje powinny zostać poddane przez władze publiczne pogłębionej analizie, które pozwolą na sformułowanie jednoznacznych rekomendacji działań.

1. Należy rozważyć ograniczenie budowy nowych bibliotek i konsolidację istniejących już oddziałów w celu zapewnienia wyższego stosunku ludności przypadającej na jedną bibliotekę, a przede wszystkim skupić się na ich odpowiednim, równomiernym rozmieszczeniu geograficznym. Analiza wykazała, że zbyt gęsta sieć bibliotek negatywnie wpływa na liczbę wypożyczeń per capita. Obecnie na

jeden powiat przypada średnio 20,81 bibliotek, na jedną bibliotekę – 5056 osób przy średniej liczbie mieszkańców w powiecie wynoszącej ok. 97 tys. Oznacza to, że jedna biblioteka pokrywa zaledwie 5% ludności powiatu, co wskazuje na zbyt dużą gęstość. Trzeba jednak zastrzec, że efekt braku wpływu sieci bibliotek na czytelnictwo zaobserwowano na poziomie powiatów, a więc może być on nieobecny w skali gmin.

2. Należy powiększyć księgozbiór w bibliotekach, a zwłaszcza doprowadzić do stanu, w którym każda biblioteka będzie dysponować podobnym księgozbiorem. Analiza wykazała silną i dodatnią zależność między wypożyczeniami per capita a księgozbiorem na 1000 mieszkańców powiatu. Jednocześnie wykazała, że wraz ze wzrostem licz-

by bibliotek w danym powiecie spada wielkość księgozbioru przypadającego na jeden oddział. Oznacza to, że władze publiczne nie dbają o to, aby biblioteki, zwłaszcza nowe, miały podobny księgozbiór. Koniecznie należy to zmienić.

3.Należy przeznaczyć środki publiczne na istotne powiększenie globalnego księgozbioru w bibliotekach oraz silniej egzekwować obowiązki dostarczania do nich nowych egzemplarzy, zwłaszcza obowiązkowych. Analiza wykazała, że w latach 2013-2015 miał miejsce widoczny spadek ogólnej liczby woluminów w bibliotekach, i to mimo że w tym samym okresie nastąpił wzrost liczby wydanych książek.

4.Należy zapewnić Polakom szeroki dostęp do Internetu, zwłaszcza na obszarach pozamiejskich. Analiza wykazała pozytywną zależność między odsetkiem osób posiadających Internet w danym powiecie a liczbą wypożyczanych książek per capita.

5.Należy podjąć działania promujące czytelnictwo książek wśród mężczyzn. Analiza ujawniła,

że w powiatach o wysokim poziomie feminizacji wypożyczają się istotnie więcej książek per capita.

6.Należy podjąć działania promujące czytelnictwo na obszarach pozamiejskich. Analiza wykazała, że mieszkańcy miast na prawach powiatu wypożyczają widocznie więcej książek niż ludność powiatów zwykłych.

Bibliografia

- Acock A., *A Gentle Introduction to Stata, 4th ed.*, College Station 2014;
- Badanie budżetu czasu ludności w 2013 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/badanie-budzetu-czasu-ludnosci-w-2013-r-,18,1.html>;
- Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDLS/start>;
- Becker G., *The Economic Approach to Human Behavior*, Chicago-London 1976;
- Berry W., *Understanding Regression Assumptions*, London 1993;
- Buchanan J., Tullock G., *The Calculus of Consent*, Ann Arbor 1962;
- Fox J., *Applied Regression Analysis and Generalized Linear Models*, London 2008;
- Gray J., *Mężczyźni są z Marsa, kobiety z Wenus*, Poznań 2008;
- Grindlay D., Morris A., *The decline in adult book lending in UK public libraries and its possible causes: II. Statistical analysis*, „Journal of Documentation” 2004, vol. 60, no. 6;
- March J., *A Primer on Decision Making: How Decisions Happen*, New York 1994;
- Maslow A., *Motywacja i osobowość*, Warszawa 2013;
- Montgomery D., Peck E., Vining G., *Introduction to Linear Regression Analysis*, New York 2012;
- Narodowy Spis Powszechny 2011*, portal informacyjny Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2011/>;
- Pollock P., *A Stata Companion to Political Analysis*, 3rd ed., Washington 2015;
- Stan czytelnictwa w Polsce w 2015 roku*, raport Biblioteki Narodowej, www.bn.org.pl/download/document/1459845698.pdf;
- Tversky A., Kahneman D., *Rational Choice and the Framing of Decisions*, „Journal of Business” 1986, vol. 59, no. 4.

O Autorze

dr Adam Kirpsza

absolwent prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz stosunków międzynarodowych w INPiSM UJ, adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 2014 r. uzyskał stopień doktora nauk społecznych w zakresie nauk o polityce (z wyróżnieniem) na podstawie rozprawy „Proces podejmowania decyzji w Unii Europejskiej z perspektywy konstruktywistycznego programu badawczego” (promotor: prof. dr hab. Janusz Węc). Niniejsza rozprawa otrzymała w 2015 r. trzy nagrody: Prezesa Rady Ministrów, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich.

O projekcie *Noc Książki*

Zatrważający wydaje się fakt, że w 2015 roku aż 63% Polaków nie przeczytało ani jednej książki! To kolejny spadek zainteresowania literaturą w porównaniu do 2014 roku, gdy wynik badania osiągnął 58,3%. Co będzie dalej...? Zaczęliśmy się zastanawiać nad źródłem tendencji spadkowej w statystykach czytelnictwa w Polsce, a następnie, co możemy z tym zrobić. Dane opracowane w raporcie pozwolą na systematyczną pracę u źródła problemu – dostosowanie metodologii do konkretnych potrzeb. Dokument ten to także punkt wyjścia do kolejnych badań, gdyż wciąż brakuje szczegółowych informacji, które pozwolą na całkowite zrozumienie istoty problemu czytelnictwa.

Osoby skupione wokół projektu Noc Książki Klubu Jagiellońskiego w Krakowie od połowy 2015 roku tworzą cykliczne spotkania czytelnicze i działania promocyjne, zachęcające do sięgania po literaturę. To także współpraca z instytucjami zajmującymi się kulturą, sektorem biznesowym, a także akcje aktywizujące lokalną społeczność. Kampania czytelnicza „Weź czytaj” jest jednym z takich działań.

To właśnie nasza odpowiedź, nasz głos w ogólnopolskiej akcji promocji literatury.

